

Vlaanderen
is omgeving

SOS Dieren in nood

Help jij de blauwe reiger, de
alpenwatersalamander,
de egel en de vos?

DEPARTEMENT
OMGEVING

vlaanderen.be/duurzaameducatiepunt

COLOFON

Departement Omgeving
Duurzaam Educatiepunt
Koning Albert II-laan 15 bus 552,
1210 Brussel

Illustraties: Studio Orka
Deze editie werd gedrukt op 100% gerecycleerd papier

Depotnummer
D/2024/3241/312

VU: Secretaris-generaal, Toon Denys

De blauwe reiger, de alpenwatersalamander, de egel en de vos zijn in nood.

Het leven in het wild is niet voor watjes.
En zeker niet in Vlaanderen, want dat is dichtbebouwd.
Dieren hebben het hier dus niet altijd makkelijk
om eten te vinden of te wonen.

Maak het je gemakkelijk in onze luisterhoek
en luister naar hun verhalen via de koptelefoons.

Door kleine opdrachtjes te doen,
kan je hen een heel stuk vooruithelpen.

En ondertussen kom je ook nog enkele
weetjes over hen te weten.

Leefplek

In bossen, weiden, parken en tuinen. De alpenwatersalamander is honkvast en blijft graag dicht bij het water. Hun winterslaap houden ze op het land of in een modderlaag op de bodem van het water. Op het land verstoppen ze zich onder stenen en houtstronken.

Voedsel

Muggenlarven, kikker- en salamandereitjes, kevers, libellen, vliegen, slakken, rupsen. De giftige eitjes en larven van padden lusten ze niet.

Vijanden

De alpenwatersalamander is een lekkere hap voor de egel, bunzing, bruine rat en das. En ook voor vogels zoals de blauwe reiger, de zwarte kraai en uilen.

Houdt van

Het donker; deze salamander laat zich pas zien vanaf de schemering.

Alpenwatersalamander

WIST JE DAT

- De mannetjes van de alpenwatersalamander een 'paarkleed' krijgen als het tijd is om kleintjes te maken? Hun buik wordt dan dieporanje, hun rug helblauw en hun rugkam zwart en geel gevlekt. Wanneer de paartijd voorbij is, worden de kleuren dof.
- Salamanders een winterslaap houden? Die begint in de vroege herfst. Vanaf de eerste zachte lentenacht worden ze weer wakker.
- Je een salamander beter niet aanraakt? Ze hebben een heel tere huid die makkelijk scheurt. Je mag ze wel aanraken met natte handen.
- De alpenwatersalamander zijn naam kreeg omdat hij voor het eerst werd gezien in een alpendorp in Oostenrijk?
- Deze salamander in het wild meer dan 20 jaar oud kan worden?

OPDRACHT

Maak een plattegrond van de tuin rond het gebouw.

Duid aan waar de vijver is. Stippel de route uit die leidt van de ingang van De Helix naar de vijver. Teken je plattegrond op de volgende pagina.

Alpenwatersalamander

Een alpenwatersalamander is op zoek naar water.

Teken hieronder de route van de ingang van De Helix naar de vijver.

Leefplek

Een egel verkiest rommelige tuinen, dorre bladeren en takken. De bodem mag niet te vochtig zijn. Hij vertoeft graag in een zelfgemaakt hol, een holle boomstam of een konijnenhol. Maar ook onder oude stallen of heggen maak je kans om hem te zien.

Voedsel

Slakken, wormen, insecten, af en toe een kikker of een hagedis.

Vijanden

De das en de bunzing. Maar ook vossen, honden, roofvogels en wilde zwijnen jagen op de egel. De belangrijkste doodsoorzaken zijn echter verhongering tijdens de winterslaap en het verkeer.

Houdt van

Alleen zijn, behalve in de paartijd.

Egel

WIST JE DAT

- De tanden van oudere egels kapotgaan door het zand en de steentjes die aan de regenwormen kleven?
- Een egel zich oprolt als hij in gevaar is?
- Egels doodziek worden van melk? Als je ze wil voederen, geef ze dan een ei, een schaalje muesli of een stuk fruit. Maar geef ze niet te veel: egels zijn zo gulzig dat ze alles opeten wat voor hun neus wordt gezet. Bovendien krijgen ze er stress van, je voedert ze dus beter niet. In Engeland was er eens een egel die zich niet meer kon oprollen, zo vet was hij. Hij werd in het egelasiel op een streng dieet gezet.
- Parende egels veel lawaai maken? Ze blazen, grommen en fluiten. En dat kan uren duren.
- Een egel een worm kan horen en ruiken tot 3 cm onder de grond?
- Er jaarlijks honderdduizenden egels eindigen als een tapijtje op de weg? Zie je een egel op het wegdek, breng hem dan veilig naar de overkant. Maar vergeet niet je handschoenen aan te doen!

OPDRACHT

Je luisterde net naar de noodkreet van de egel. Help je hem om de liefdesbrief terug te vinden die hij schreef aan zijn liefje?

Misschien kan je na het lezen van zijn briefje zelf enkele lieve koosnaampjes verzinnen. Pen ze hier neer. Bezorg zo de egel vlinders in de buik.

Leefplek

De vos kan zich goed aanpassen en komt bijna overal voor, zelfs in een grote stad als Brussel.

Voedsel

Een vos eet bijna alles. Grote kevers, muizen, konijnen, hazen, vogels, eieren, regenwormen en egels, maar ook vruchten en bessen (vooral bramen), aas en afval. Kikkers, padden en mollen vindt hij echt niet lekker.

Vijanden

Geen, behalve ziekten (hondsdolheid, schurft, parasieten) en de mens.

Houdt niet van

Honden, hoewel het verre familie is.

Vos

WIST JE DAT

- Een vrouwtjesvos een moeder heet en een mannetje een rekel? De puppy's worden 'welpen' genoemd.
- De vos familie is van de hond? En toch kan hij net als een kat zijn klauwen intrekken.
- Een groot vossenhol met meerdere ingangen een 'burcht' wordt genoemd? Je herkent het aan een hoop zand van ongeveer 20 cm hoog, resten van prooien, een sterke geur en pootafdrukken.
- Er jaarlijks in Vlaanderen ruim 600 vossen eindigen als tapijtje op het wegdek?
- Een mannetje en een wijfje een heel leven bij elkaar blijven?
- Vossen vaak met meerdere families samenleven, en dat de welpjes bij alle moeders melk mogen drinken?
- De vos in fabels en verhalen vaak wordt afgebeeld als een onbetrouwbare leugenaar?
- Vossen met elkaar praten door geluid te produceren? Ze kunnen wel 28 geluiden voortbrengen. Als je goed kijkt naar hun houding (de stand van de oren, de muil en hun staart), dan zie je of ze zin hebben in een vechtpartij of niet.

OPDRACHT

De vos zou graag van gedaante veranderen.

Een 'extreme makeover' lijkt hem wel een goed idee. Misschien dat hij wel geliefd zou zijn als hij er anders uitzag; bijvoorbeeld hip en stoer? Kan jij hem een nieuwe look bezorgen?

Leefplek

Grachten, rivieren, beken en meren: overal waar water is. Ze nestelen het liefst in hoge bomen.

Voedsel

Zoetwatervis is de hoofdschotel. Eén van zijn lievelingshapjes zijn goudvissen. Verder lust hij ook kikkers, slakken, rivierkreeften, slangen, wormen en salamanders, insecten, kleine vogels, ratten en veldmuizen.

Vijanden

Geen. Behalve kraaien: die roven de eieren van de blauwe reiger.

Houdt niet van

Vervuild water.

Reiger

WIST JE DAT

- Een reiger speciale 'poederdonsveren' heeft die na een tijdje verpulveren tot poeder? Dat poeder is als een soort zeep waarmee de reiger zijn andere veren schoonmaakt. Bovendien vormt dat poeder een beschermlaagje tegen de regen. Zo wordt hij nooit nat.
- De reiger een olieachtig speeksel op het water spuugt als hij op vis jaagt? Het speeksel trekt de vissen aan; ze zwemmen dichterbij en... hap!
- Een reiger gemiddeld 25 jaar oud wordt?
- Men in de 16de eeuw reigers als feestmaal bereidde?
- Een wijfjesreiger gemiddeld 4 eieren uitbroedt?
- De broedtijd 24 dagen duurt?
- De jongen ongeveer na 50 dagen klaar zijn om uit te vliegen?
- Een reiger er niet van houdt om zijn snavel dieper dan 10 cm in het water te steken?
- Alle genoemde getallen samen de geheime code vormen?

OPDRACHT

Maak de som van alle cijfers die bij de weetjes worden genoemd.

Noteer dat getal hieronder. Met dat getal kan je het cijferslot open krijgen. Er wacht je een leuke verrassing als je het cijferslot kan openmaken.

Departement Omgeving
Duurzaam Educatiepunt
www.vlaanderen.be/duurzaameducatiepunt